

KWEEK IN GEVANGENSCHAP VAN BITIS GABONICA

RHINOCEROS

Door: Roberto Rosi, Via A. Nardi 3, 19100 La Spezia, Italië.

Inhoud: Inleiding - Verlichting - Klimaat - Paring - Geboorte - Literatuur.

INLEIDING

Een paartje *Bitis gabonica rhinoceros* houd ik in een soortgelijk terrarium als dat van het paartje *Bitis arietans* waarover ik eerder geschreven heb (Rosi, 1988). Het enige verschil is de afwezigheid van een verwarmde onderlaag en de toevoeging van twee extra glazen bassins van 90x10x5 cm. Deze bassins, één in het gedeelte van het mannetje en één in dat van het vrouwtje, zijn gevuld met water dat verdampt, omdat er een speciale verwarming voor gebruikt wordt, waardoor een goede temperatuur en een hoge luchtvochtigheid in het terrarium bewerkstelligd worden.

VERLICHTING

Twee Philips TL-buizen van 18 Watt (D Super 80, type 94) - in elk terrarium één - zorgen voor de verlichting, die wordt gecombineerd door een extra Philips Philips TL-buis van 120 Watt, die ik gebruik met een regelaar die de lichtomstandigheden van de ochtend tot de schemering kunstmatig regelt. De bedoeling van zo'n lichtregelaar is, op de best mogelijke manier de natuurlijke lichtcyclus benaderen, vooral in de lente en de zomer.

In de winter, wanneer het licht van buiten af-

Foto 1. *Bitis gabonica rhinoceros*, paring / copulation. Foto: Roberto Rosi.

Foto 2. *Bitis gabonica rhinoceros*, geboorte van een jong / birth of a young. Foto: Roberto Rosi.

neemt, is het noodzakelijk om de lichtintensiteit van ochtend tot schemering geleidelijk te laten verlopen. Op die manier vermijd ik in het terrarium een plotselinge overgang van licht naar donker. Deze speciale verlichting veroorzaakt een minimale belichtingsduur van 10 uur per dag in de winter, tot 15 uur in de zomer. Daar wordt natuurlijk daglicht dat door het raam binnenvalt, aan toegevoegd.

KLIMAAT

Van oktober tot mei houd ik de dagtemperatuur in het terrarium tussen 23 en 26° C. De nachttemperatuur fluctueert tussen 19 en 22° C. De relatieve luchtvochtigheid varieert tussen de 75 en 85%.

Van juni tot september houd ik de dagtemperatuur tussen de 25 en 30° C en de nachttemperatuur tussen de 22 en de 25° C. De relatieve luchtvochtigheid beïnvloed ik 's winters door minstens twee keer in de maand te sproeien en 's zomers 6 keer in de maand.

PARING

Gedurende de periode van oestrogene activiteit, weigerde zowel het mannetje als het vrouwtje voedsel. Deze periode scheen mij voor het mannetje langer toe dan voor het vrouwtje, omdat het mannetje weer begon te eten tegen het midden van juni, nadat het in april was gestopt.

Tijdens deze periode bewoog het vrouwtje zich rustig door het terrarium en toonde zich geenszins agressief, terwijl het mannetje daarentegen duidelijk rusteloos was. Hij leek zenuwachtig en scheen uit het terrarium te willen, waarbij hij zijn bek tegen het glas drukte.

Foto 3. *Bitis gabonica rhinoceros*, jong nog in het eivlies / young in the yolk sac. Foto: Roberto Rosi.

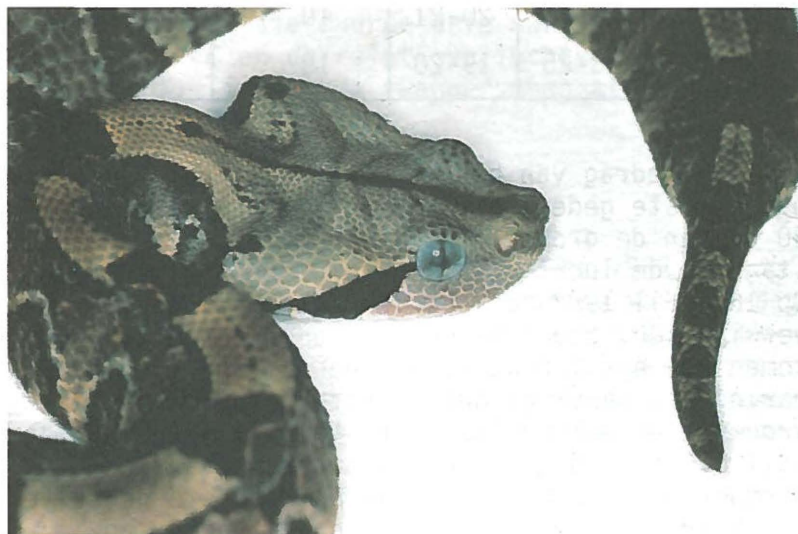

Foto 4. *Bitis gabonica rhinoceros*, pasgeboren jong / newborn young. Foto: Roberto Rosi.

Tabel 1. Temperatuur en vochtigheid in het terrarium in 1986.

Maand	Temperatuur °C		Verwarming water	Aantal keren gesproeid
	dag	nacht		
Januari	23-25	19-20	10 uur	2
Februari	23-25	19-20	10	3
Maart	23-26	19-20	8	5
April	23-26	19-20	6	5
Mei	24-26	20-21	4	4
Juni	25-28	22-23	2	4
Juli	26-30	23-25	-	6
Augustus	26-30	23-25	-	6
September	25-28	22-24	-	5
Oktober	24-26	21-22	6	4
November	23-26	20-21	10	3
December	23-25	19-20	10	2

Typisch gedrag van het mannetje was, dat hij met het voorste gedeelte van zijn lijf tot ongeveer 40 cm van de grond loskwam, in deze positie bleef staan en de lucht met zijn tong "besnuffelde". Op 16 april 1987 besloot ik de scheidingswand te verwijderen, zodat het mannetje in contact kon komen met het vrouwtje. Hierna nam de rituele paring een aanvang: het mannetje naderde het vrouwtje en betongelde haar, terwijl het vrouwtje stil bleef liggen. Na enige aandrang van haar partner richtte het vrouwtje het voorste gedeelte van haar lichaam op, wierp zichzelf eerst opzij en daarna naar voren, waarbij ze zwaar op de grond viel. Het mannetje deed dit het vrouwtje

onmiddellijk na en dit gebeurde herhaaldelijk, met enkele pauzes om te rusten.

Op dezelfde dag waarop ze bij elkaar waren gelaten (16 april 1987), paarden de twee dieren voor het eerst; de tweede copulatie vond plaats op 22 april; ze duurde 3 uur en 20 minuten. De temperatuur in het terrarium was 23-24° C; de luchtvochtigheid was 80%.

Hierna scheidde ik de dieren weer van elkaar. Het vrouwtje bleef kalm op haar plek liggen, die ze na één maand verliet, waarna ze zenuwachtig door het terrarium begon te kruipen. Het mannetje was gedurende de hele maand erg rusteloos.

Ik besloot ze op 27 mei 1987 opnieuw bij elkaar te zetten, zodat er een derde paring zou kunnen plaatsvinden. Gedurende de copulatie nam ik geen bijzonder gedrag waas, afgezien van wat wederzijds "gesleep". Het mannetje lichtte herhaaldelijk zijn staart op en ik kon enige samenpersing in het gebied van zijn hemipenis waarnemen, die waarschijnlijk samenviel met de zaadlozing. Deze laatste copulatie duurde drie uur. De temperatuur was 24-25° C en de relatieve luchtvochtigheid bedroeg 80%. Tijdens de zwangerschap at het vrouwtje gewoon door.

GEBORTE

Het vrouwtje vervelde op 26 oktober 1987, en op 31 oktober 1987, na een zwangerschap van 198 dagen baarde ze 49 jongen: 25 mannetjes en 24 vrouwtjes. Ze had geen onbevuchte eieren gelegd. Slechts één jong, duidelijk onderontwikkeld, werd dood geboren; een tweede jong stikte tijdens de bevalling.

De lengte van de jongen varieerde van 29,5 tot 31,5 cm; hun gewicht varieerde van 34 tot 40 g. Ze vervelden allemaal binnen hun eerste levensuur. Na een week begonnen ze regelmatig kleine muisjes

van ongeveer 12 g te eten.

Op het moment van de paring, woog het Bitis-mannetje 4,37 kg en was het 150 cm lang; het vrouwtje woog 4,62 kg en was 140 cm lang. Ze was in het wild gevangen en op het moment dat ze in mijn terrarium arriveerde (24 maart 1985), woog ze 750 g en was ze 70 cm lang. Haar lichamelijke conditie was toen niet goed: ze had moeilijkheden met haar vervelling.

Tabel 2. Door het vrouwtje gegeten prooidieren tijdens de dracht.

29 april 1987	1 cavia 750 g	
16 mei 1987		cavia geweigerd
16 juni 1987		cavia geweigerd
20 juni 1987		cavia geweigerd
24 juni 1987	1 cavia 700 g	
18 juli 1987	1 cavia 610 g	
7 augustus 1987	1 cavia 650 g	
21 augustus 1987		cavia geweigerd
17 september 1987	1 cavia 430 g	
29 september 1987		cavia geweigerd

LITERATUUR

Pezzano, V., 1986. Voortplanting van *Bitis gabonica rhinoceros* (Schlegel, 1855) in gevangenschap. Litteratura Serpantium, Vol. 6 (2): 58-67 / Engelse editie: 56-65.

Rosi, R., 1988. Het in gevangenschap kweken met de

pofadder, *Bitis arietans* (Merrem, 1820).
Litteratura Serpantium, Vol. 8 (3): 127-138/
Engelse editie: 123-133.

Trutnau, L., 1981. Schlangen im Terrarium II:
Giftschlangen. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.
Pp. 1-200

Vertaling: Marcel van der Voort.